

DEPOZITUL DE BRONZURI DE LA GHERMĂNEȘTI (JUD. VASLUI)

În urma unor periegeze efectuate pe teritoriul comunei Arsura, pe coasta dealului cu pante abrupte spre valea Barahoi, în fața cetății de pământ Mogoșești, s-au descoperit, cu prilejul arăturilor pentru însămînțări, fragmente ceramice de la sfârșitul epocii bronzului (cultura Noua).

În anul 1966, cu ocazia unor cercetări de suprafață, în arăturile adinci făcute cu tractorul la locul numit „Biserica Veche” de pe teritoriul comunei Ghermănești, jud. Vaslui, pe coasta dealului cu același nume, s-a descoperit un depozit de unelte și obiecte de podoabă din bronz, compus din 23 piese, toate patinate în verde deschis, din care 18 se găsesc la Muzeul din Huși (nr. inv. 1491 a—r), iar cinci se află în colecția Școlii din Ghermănești.

La Muzeul din Huși se află următoarele 18 piese :

1—3. Trei *celluri de tip transilvănean* (fig. 1/1 — 3) de dimensiuni diferite și într-o foarte bună stare de conservare. Toate au fost turnate în forme bivalve, metalul fiind introdus în forme printr-un canal din dreptul torții. Cusăturile de la turnat au fost îndepărtate, în genere, cu grijă prin pilire.

Dimensiuni :

Fig. 1/1 (nr. inv. 1491 a) : lungimea 14,5 cm ; lățimea tăișului 4,5 cm ; diametrele gurii 2,5 × 3,4 cm ; adâncimea golului din interior 6,5 cm.

Fig. 1/2 (nr. inv. 1491 b) : lungimea 14 cm ; lățimea tăișului 4,5 cm, diametrele gurii 3 × 3,5 cm ; adâncimea golului din interior 7,5 cm.

Fig. 1/3 (nr. inv. 1491 c) : lungimea 12 cm ; lățimea tăișului 4 cm ; diametrele gurii 2 × 2,5 cm ; adâncimea golului din interior 6,5 cm.

4—14. Unsprezece seceri întregi și fragmentare, dintre care două cu limbă la mâner și nouă cu cîrlig. Toate au fost turnate în forme monovalve acoperite.

a) *Seceri cu limbă la mâner*. Două exemplare întregi (fig. 1/7, 8), caracterizate prin arcuirea lină a lamei și orificiul de pe mâner. Ambele exemplare au ciot și unele defecte de la turnat. Nu au fost întrebuințate.

Dimensiuni :

Fig. 1/7 (nr. inv. 1491 d) : lungimea pe arc 27 cm și pe coardă 15,5 cm ; lățimea lamei la mijloc 3 cm și grosimea maximă a spinării 0,7 cm.

Fig. 1/8 (nr. inv. 1491 e) : lungimea pe arc 26,8 cm și pe coardă 12 cm ; lățimea lamei la mijloc 3 cm și grosimea maximă a spinării 0,5 cm.

b) *Seceri cu cîrlig*. După arcuirea lamei și înălțimea mânerului, aceste seceri cu cîrlig aparțin la două categorii.

Din prima fac parte trei exemplare mai mici, îndoite mai mult sau mai puțin rotunjit și cu mânerul cu cîrlig mai scund și prevăzut uneori cu un orificiu.

Dimensiuni :

Fig. 1/9 (nr. inv. 1491 f) : lungimea pe arc 30 cm și pe coardă 17 cm ; lățimea lamei la mijloc 3,5 cm, grosimea maximă a spinării 0,8 cm ; lățimea cîrligului la bază 1,3 cm și lungimea lui 2,5 cm.

Fig. 1/10 (nr. inv. 1491 g) : lungimea pe arc 31 cm și pe coardă 17,2 cm ; lățimea lamei la mijloc 3,7 cm ; grosimea maximă a spinării 0,5 cm ; lățimea cîrligului la bază 1,2 cm și lungimea 2,5 cm.

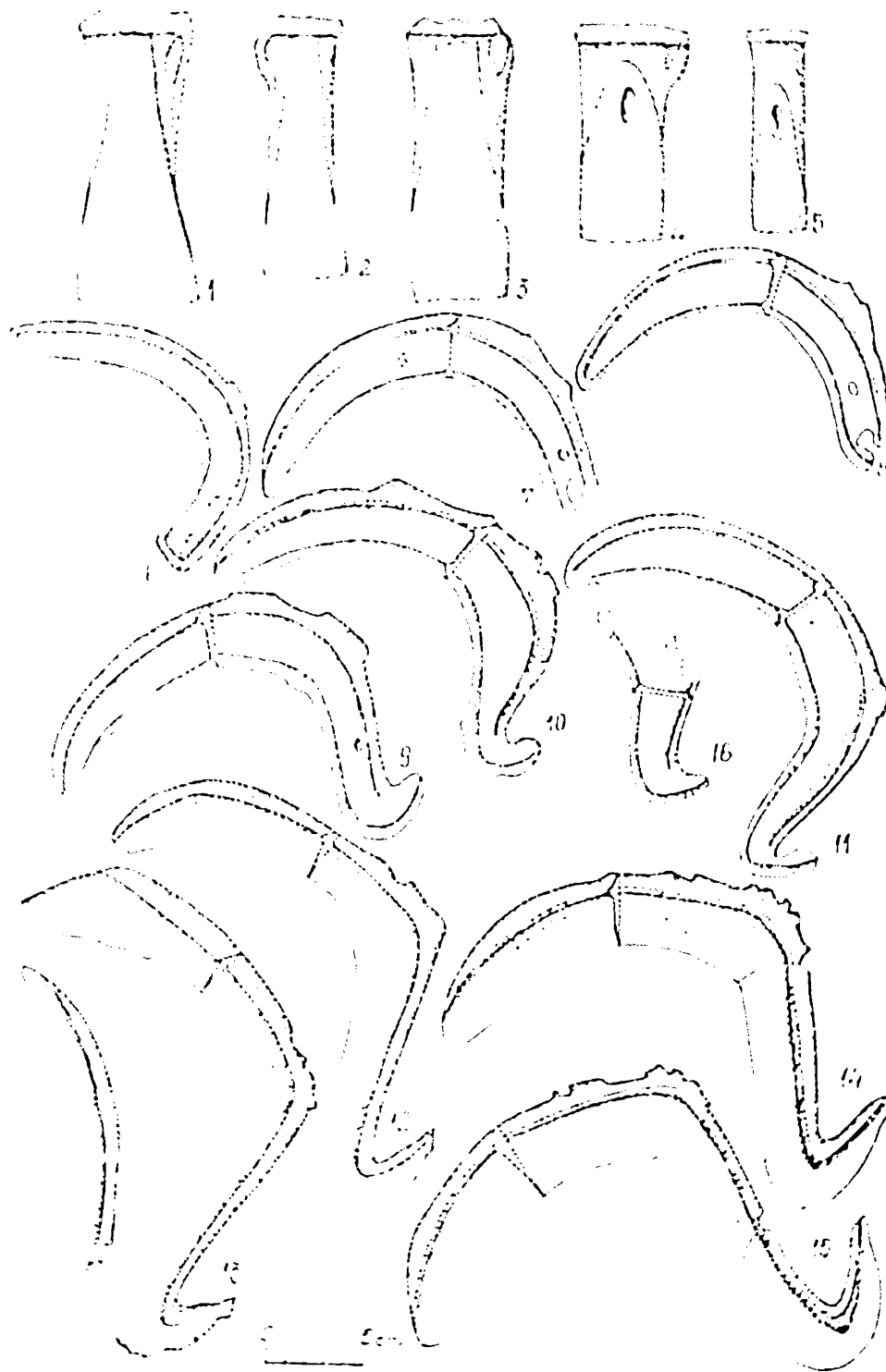

PLATE 100

Fig. 1/11 (nr. inv. 1491 h): lungimea pe arc 31 cm și pe coardă 17,2 cm; lățimea lamei la mijloc 3,7 cm; grosimea maximă a spinării 0,5 cm; lățimea cîrligului la bază 1,2 cm și lungimea lui 2,5 cm.

Celei de-a doua categorii îi aparțin patru exemplare mai mari, cu lama îndoită unghiular și minierul înalt.

Dimensiuni :

Fig. 1/12 (nr. inv. 1491 i): lungimea pe arc 33,8 cm și pe coardă 21 cm; lățimea lamei la mijloc 3 cm; grosimea maximă a spinării 0,5 cm; lățimea cîrligului la bază 2,1 cm și lungimea lui 3,5 cm; lungimea minierului 13,5 cm.

Fig. 1/13 (nr. inv. 1491 j): lungimea pe arc 33 cm și pe coardă 15,5 cm; lățimea lamei la mijloc 4 cm; grosimea maximă a spinării 0,5 cm; lățimea cîrligului la bază 2,1 cm și lungimea lui 3,5 cm; lungimea minierului 13 cm.

Fig. 1/14 (nr. inv. 1491 k): lungimea pe arc 36 cm și pe coardă 21 cm; lățimea lamei la mijloc 3 cm; grosimea maximă a spinării 0,5 cm; lățimea cîrligului la bază 2,2 cm și lungimea lui 4,5 cm; lungimea minierului 13 cm.

Fig. 1/15 (nr. inv. 1491 l): lungimea pe arc 34 cm și pe coardă 21 cm; lățimea lamei la mijloc 2,1 cm; grosimea maximă a spinării 0,5 cm; lățimea cîrligului la bază 2,1 cm și lungimea lui 4,5 cm; lungimea minierului 12 cm.

La acestea se adaugă încă două fragmente de seceri, din care un minier aparținînd primei categorii de seceri cu cîrlig (fig. 1/16) și un vîrf de lamă de la o seceră de tip neprecizat (fig. 1/17).

Dimensiuni :

Fig. 1/16 (nr. inv. 1491 m): lungimea pe arc 10,6 cm și pe coardă 9 cm; lățimea lamei 2,8 cm; lățimea cîrligului la bază 0,9 cm și lungimea lui 1,2 cm.

Fig. 1/17 (nr. inv. 1491 n): lungimea 13 cm; lățimea la mijloc 2 cm și la ruptură 2,5 cm; grosimea maximă a spinării 0,5 cm.

15—16. Două brățări ovale cu capetele deschise și puțin subțiate, din bară de secțiune plan-convexă.

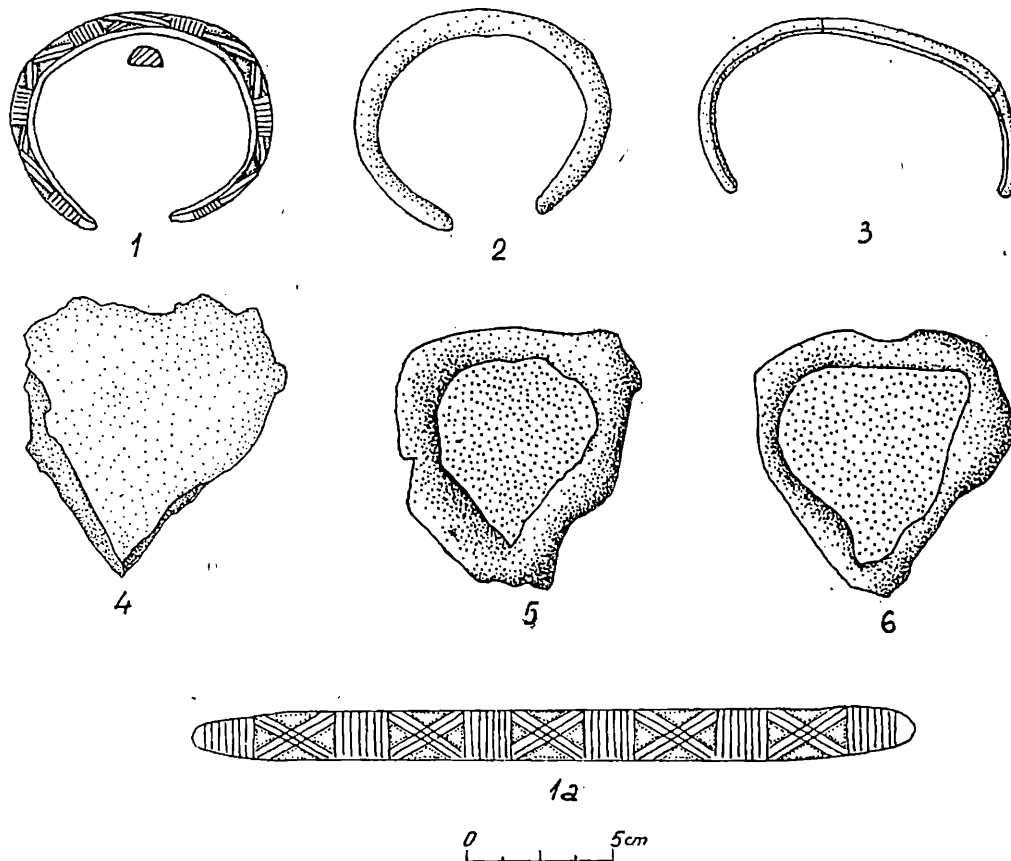

Fig. 2. — Ghermănești. Brățări și bucăți de bronz brut.

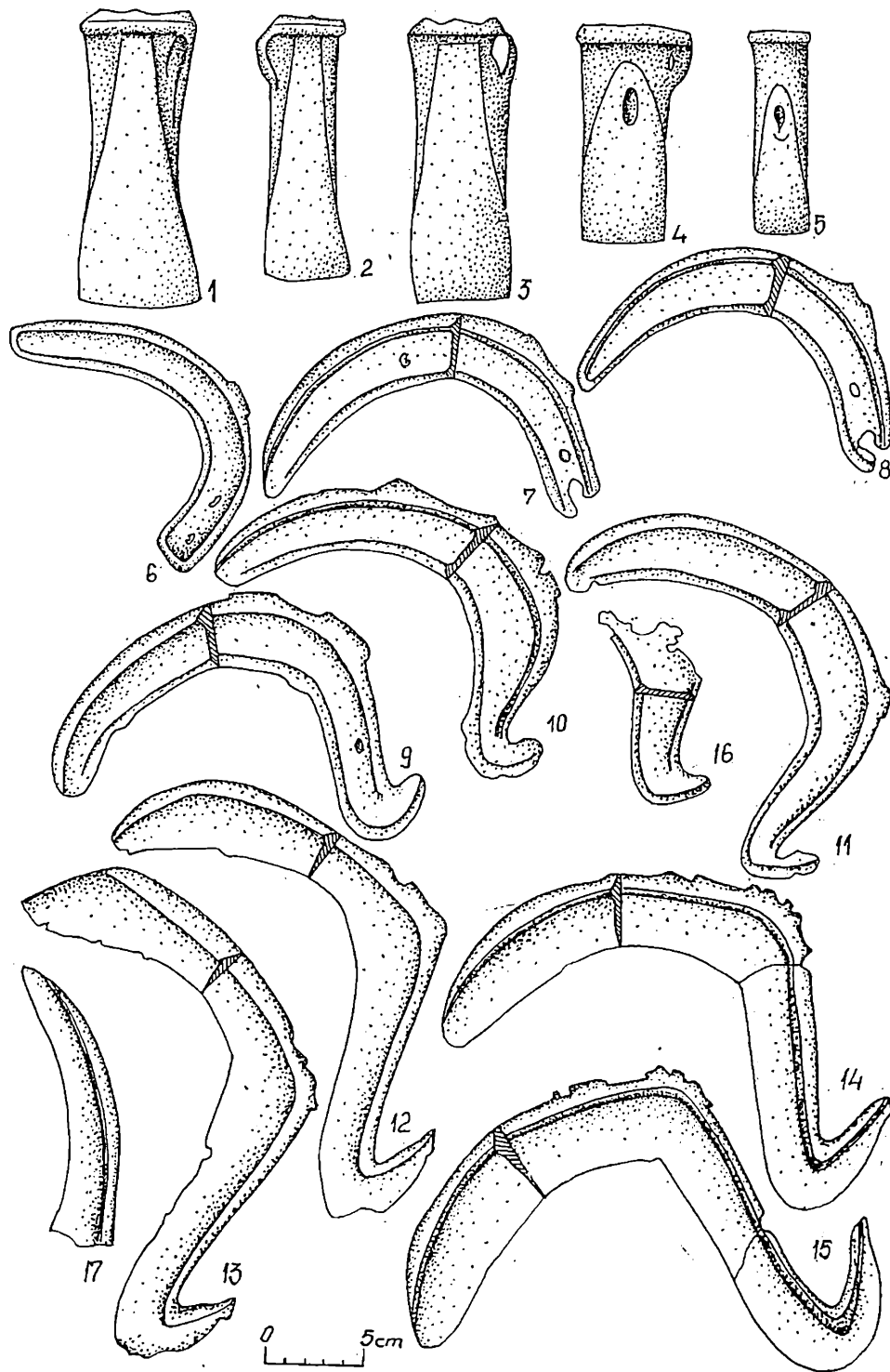

Fig. 1. — Ghermănești. Unelte de bronz.

Fig. 1/11 (nr. inv. 1491 h): lungimea pe arc 31 cm și pe coardă 17,2 cm; lățimea lamei la mijloc 3,7 cm; grosimea maximă a spinării 0,5 cm; lățimea cîrligului la bază 1,2 cm și lungimea lui 2,5 cm.

Celei de-a doua categorii îi aparțin patru exemplare mai mari, cu lama îndoită unghiular și mînerul înalt.

Dimensiuni :

Fig. 1/12 (nr. inv. 1491 i): lungimea pe arc 33,8 cm și pe coardă 21 cm; lățimea lamei la mijloc 3 cm; grosimea maximă a spinării 0,5 cm; lățimea cîrligului la bază 2,1 cm și lungimea lui 3,5 cm; lungimea mînerului 13,5 cm.

Fig. 1/13 (nr. inv. 1491 j): lungimea pe arc 33 cm și pe coardă 15,5 cm; lățimea lamei la mijloc 4 cm; grosimea maximă a spinării 0,5 cm; lățimea cîrligului la bază 2,1 cm și lungimea lui 3,5 cm; lungimea mînerului 13 cm.

Fig. 1/14 (nr. inv. 1491 k): lungimea pe arc 36 cm și pe coardă 21 cm; lățimea lamei la mijloc 3 cm; grosimea maximă a spinării 0,5 cm; lățimea cîrligului la bază 2,2 cm și lungimea lui 4,5 cm; lungimea mînerului 13 cm.

Fig. 1/15 (nr. inv. 1491 l): lungimea pe arc 34 cm și pe coardă 21 cm; lățimea lamei la mijloc 2,1 cm; grosimea maximă a spinării 0,5 cm; lățimea cîrligului la bază 2,1 cm și lungimea lui 4,5 cm; lungimea mînerului 12 cm.

La acestea se adaugă încă două fragmente de seceri, din care un mîner aparținînd primei categorii de seceri cu cîrlig (fig. 1/16) și un vîrf de lamă de la o seceră de tip neprecizat (fig. 1/17).

Dimensiuni :

Fig. 1/16 (nr. inv. 1491 m): lungimea pe arc 10,6 cm și pe coardă 9 cm; lățimea lamei 2,8 cm; lățimea cîrligului la bază 0,9 cm și lungimea lui 1,2 cm.

Fig. 1/17 (nr. inv. 1491 n): lungimea 13 cm; lățimea la mijloc 2 cm și la ruptură 2,5 cm; grosimea maximă a spinării 0,5 cm.

15—16. Două brățări ovale cu capetele deschise și puțin subțiate, din bară de secțiune plan-convexă.

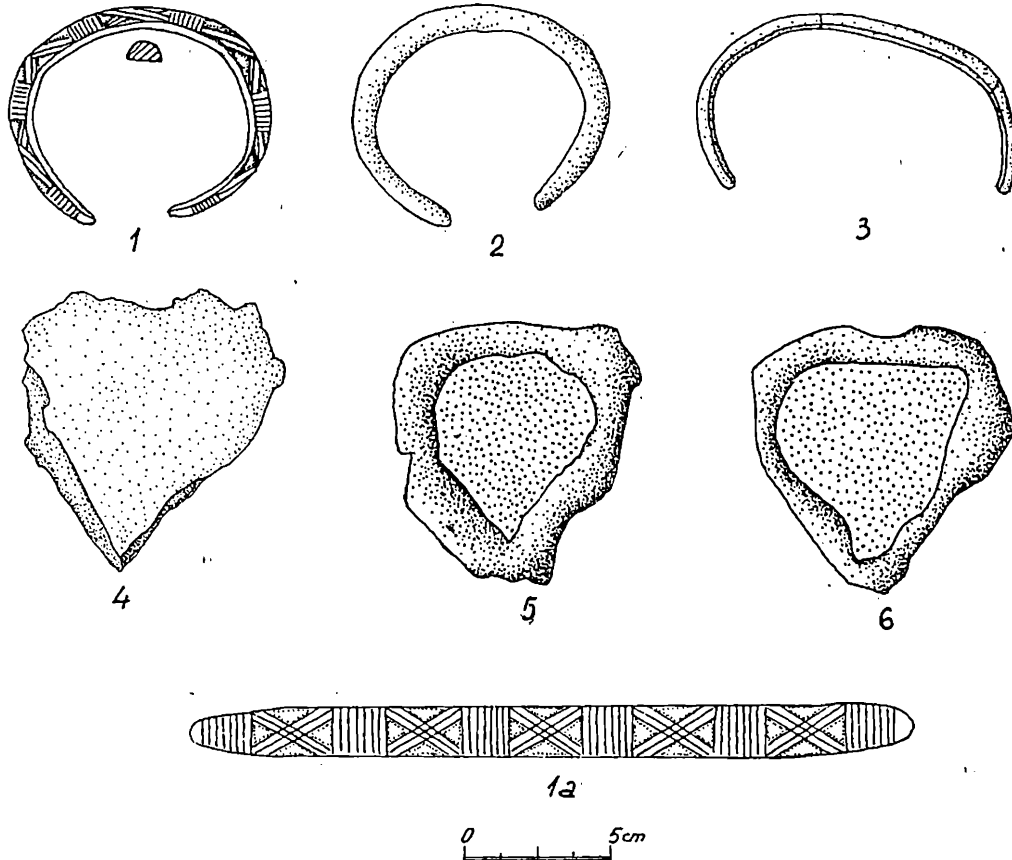

Fig. 2. — Ghermănești. Brățări și bucăți de bronz brut.

Dintre acestea, una întreagă este decorată cu motive din câte două benzi oblice întretăiate, din trei linii adâncite, însoțite pe margini de puncte, separate prin benzi de linii verticale (fig. 2/1). Celălalt exemplar, rupt în trei, este nedecorat (fig. 2/3).

Dimensiuni și greutate :

Fig. 2/1 (nr. inv. 1491 o) : diametrul maxim la interior 6 cm ; lungimea conturului barei la mijloc 2,6 cm și la capete 1,3 cm și 2,1 cm ; 70 gr.

Fig. 2/3 (nr. inv. 1491 p) : 45 gr.

17—18. Două bucăți de bronz brut : 750 gr și 600 gr (fig. 2/4,5).

În colecția Școlii din Ghermănești se păstrează următoarele cinci piese :

19. Un celt, varianta răsăriteană a tipului transilvănean (fig. 1/4).

20. O dălțiță cu tub pentru mîner (fig. 1/5).

21. O seceră cu limbă la mîner cu două orificii pe mîner (fig. 1/6).

22. O brățară ovală cu capetele deschise și puțin subțiate (fig. 2/2).

23. O bucată de bronz brut, cu greutatea de 600 gr (fig. 2/6).

Depozitul acesta, prin inventarul său, constituit din obiecte întregi folosite și altele nefolosite, din fragmente de obiecte de bronz destinate topirii și returnării, precum și din câteva bucăți de bronz brut, atestă o activitate de atelier în această zonă din centrul Moldovei, în scopul producerii de unelte, necesare probabil lucrărilor agricole din zona respectivă. Pentru obținerea uneltelor de care aveau nevoie comunitățile tribale respective, meșterii locali au lucrat la fața locului materia primă, bronzul, adus din Transilvania.

Cele mai apropiate analogii pentru piesele depozitului de la Ghermănești provin din alte descoperiri de depozite de pe teritoriul Moldovei, Munteniei și Transilvaniei.

Astfel, pentru culturile de tip transilvănean se pot cita analogii în depozitele de la Bozia¹, Doljești², Heleșteni³, Ruginoasa⁴ și Ilișeni⁵ în Moldova, Drajna de Jos⁶ în Muntenia, Uriu⁷, Gușterița II⁸, Spălnaca II⁹ și Uioara¹⁰ în Transilvania.

La fel, pentru varianta răsăriteană a celtului de tip transilvănean, se cunosc analogii în depozitele de la Ciorani¹¹, Duda¹² și Rîșești¹³ din Moldova, Drajna de Jos¹⁴ și Oinacu¹⁵ în Muntenia și Palas¹⁶ (Constanța) în Dobrogea.

Dalta cu tub pentru mîner prezintă și ea analogii în depozitele de la Rîșești¹⁷ și Ruginoasa¹⁸ din Moldova și Uioara¹⁹ din Transilvania.

¹ Marin Dinu și Ghenuță Goman, *Depozitul de obiecte de bronz de la Bozia Nouă (raionul Birlad, reg. Iași) AM*, II—III, 1964, p. 472, fig. 1/1 și 2/1 ; M. Petrescu-Dîmbovița și Marilena Florescu, *Dépôts de l'âge du bronze tardif, Inventaria Archaeologica, Roumanie*, fasc. 7, București, 1971, R 31—1.

² I. Teștiban, *Depozitul de obiecte de bronz de la Doljești (raionul Roman, reg. Bacău), SCȘ Iași*, VIII, 1957, 1, fig. 8/1 ; M. Petrescu-Dîmbovița și Marilena Florescu, *op. cit.*, R 33/1.

³ I. Mîtreă, *Depozitul de bronzuri de la Heleșteni, Mem-Antiq.* III, 1971, p. 184, fig. 1/1 și p. 188, fig. 3/1 ; M. Petrescu-Dîmbovița și Marilena Florescu, *op. cit.*, R 36/1.

⁴ Minodora Ursachi, *Depozitul de obiecte de bronz de la Ruginoasa, Carpica*, I, 1968, p. 30, fig. 2/1—2 ; M. Petrescu-Dîmbovița și Marilena Florescu, *op. cit.*, R 40 a/1—2.

⁵ Grigore Foiț, *Depozitul de obiecte de bronz de la Ilișeni (raionul Botoșani, reg. Suceava), AM*, II—III, 1964, p. 463, fig. 1/1—3.

⁶ I. Andrieșescu, *Nouvelles contributions sur l'âge du bronze en Roumanie. Le dépôt de bronzes de Drajna de Jos et l'épée de Bucium, Dacia*, II, 1925, p. 363, pl. III/1—7, 9—11 ; A.D. Alexandrescu, *Dépôts de l'âge du bronze tardif, Inventaria Archaeologica, Roumanie*, fasc. 2, București, 1966, R 15 d/22—25, 27.

⁷ M. Roska, *Depozitul de bronz de la Uriul-de-Sus (județul Someș), ACMIT*, 1930—1931, p. 79, fig. 2/1—2 ; idem, *Erdely régészeti repertórium*, I, Cluj, 1942, p. 87, fig. 107/1—2.

⁸ Fr. Holste, *Horifunde Südosteuropas*, Marburg-Lahn, 1951, pl. 24/1—16.

⁹ J. Hampel, *A. bronzkor emlékei magyarhonban*, II, Budapest, 1892, pl. CXLV/33—35, 39—44 ; H. Dumitrescu, *Objets inédits du dépôt en bronze de Spălnaca au Musée National des Antiquités de Bucarest, Dacia*, V—VI, 1935—1936, p. 201, fig. 4/2, 8, 11 ; 5/5—6, 9—11.

¹⁰ Fr. Holste, *op. cit.*, pl. 45/6.

¹¹ M. Petrescu-Dîmbovița, *Date noi relativ la descoperirile de obiecte de bronz de la sfârșitul epocii bronzului și începutul Hallstattului în Moldova, AM*, II—III, 1964, p. 256, fig. 3/1 ; M. Petrescu-Dîmbovița și Marilena Florescu, *op. cit.*, R 32/1.

¹² M. Petrescu-Dîmbovița, *Depozitul de obiecte de bronz de la Duda, AM*, IV, 1966, p. 347, fig. 1/1 ; M. Petrescu-Dîmbovița și Marilena Florescu, *op. cit.*, R 34/1.

¹³ C. D. Vasiliu, *Movila Răbii (Hantepesi)*, București, 1933, p. 107—108, fig. 16—17 a—d ; M. Petrescu-Dîmbovița, *Contribuții la problema sfârșitului epocii bronzului și începutului epocii fierului în Moldova, SCIV*, IV, 1953, 3—4, p. 462, fig. 10/1—4 ; M. Petrescu-Dîmbovița și M. Florescu, *op. cit.*, R 39/1—4.

¹⁴ I. Andrieșescu, *op. cit.*, p. 363, pl. III/8 ; A. D. Alexandrescu, *op. cit.*, R 15 d/30.

¹⁵ Silvia Marinescu-Bîlcu, *Klad bronzových izdelj v Ojnake, Dacia*, N. S., VII, 1963, p. 518—523, 525, fig. 1—3 ; 4/1 ; 5 ; 6 ; 7/1, 3.

¹⁶ M. Irimia, *Un depozit de bronzuri la Constanța, Pontice*, I, 1968, p. 90—94, fig. 1—11.

¹⁷ C. D. Vasiliu, *op. cit.*, p. 107—108, fig. 16—17e ; M. Petrescu-Dîmbovița și Marilena Florescu, *op. cit.*, R 39/5.

¹⁸ Minodora Ursachi, *op. cit.*, p. 30, fig. 2/3 ; M. Petrescu-Dîmbovița și Marilena Florescu, *op. cit.*, R 40a/3.

¹⁹ Fr. Holste, *op. cit.*, pl. 45/22.

În ceea ce privește secerile, exemplarele cu limbă la mîner, cu unul sau cu două orificii pe mîner, au analogii apropiate în depozitele de la Ciorani ²⁰, Heleșteni ²¹ și Rișești ²² din Moldova și Ingul din R. S. Ucraineană ²³.

Prima categorie de seceri cu cîrlig, cu lama arcuită mai mult sau mai puțin rotunjită și cu mînerul scund, are analogii în depozitele de la Doljești ²⁴, Duda ²⁵ și Ilișeni ²⁶ din Moldova, precum și la Ingul din R. S. S. Ucraineană ²⁷.

La rîndul lor, exemplarele celei de-a doua categorii de seceri cu limbă la mîner, cu lama îndoită unghiular și cu mînerul înalt, au și ele analogii în depozitele de la Bozia ²⁸ și Mindrișca ²⁹ din Moldova și Ingul ³⁰ din R. S. S. Ucraineană.

Pentru brățări, decorul de pe exemplarul întreg din depozitul de la Ghermănești se aseamănă cu acela al unor brățări din depozitele de la Băleni ³¹ din Moldova și Domănești ³² din Transilvania, cu barele însă de secțiune deosebită, ovală sau rotundă.

Cele mai multe din depozitele în care se întîlnesc aceste analogii datează de la sfîrșitul epocii bronzului (secolul al XIII-lea î.e.n.) și mai puțin din Hallstatt A₁ (secolul al XII-lea î.e.n.).

Avînd în vedere unele din piesele acestui depozit, ca de exemplu varianta răsăriteană a celului transilvănean, secerile cu limbă la mîner și orificii pe mîner, precum și cele două categorii ale secerilor cu cîrlig, depozitul acesta datează de la sfîrșitul epocii bronzului din Moldova, fiind contemporan cu cultura Noua propriu-zisă (secolul al XIII-lea î.e.n.) ³³.

GH. MELINTE

LE DÉPÔT DE BRONZES DE GHERMĂNEȘTI (DÉP. DE VASLUI)

RÉSUMÉ

En 1966, à l'occasion des travaux agricoles effectués sur l'emplacement « Biserica-Veche », situé sur le territoire de la commune de Ghermănești, dép. de Vaslui, on a découvert un dépôt d'outils et d'objets de parure en bronze, comptant 23 pièces, dont 18 se trouvent au Musée de Huși (fig. 1/1—3, 7—17; 2/1,3—5) et cinq dans la collection de l'école de Ghermănești (fig. 1/4—6; 2/2,6).

Au Musée de Huși sont conservés trois haches à douille du type transylvain (fig. 1/1—3), 11 faucilles entières et fragmentaires, dont deux à languette (fig. 1/7—8) et neuf à crochet (fig. 1/9—17), deux bracelets ovales ouverts, dont un complet et décoré (fig. 2/1) et l'autre brisé en trois parties et sans décor (fig. 2/3) et deux fragments en bronze brut (fig. 2/4—5).

Dans la collection de l'école de Ghermănești est conservé une hache à douille, variante orientale du type transylvain (fig. 1/4), un ciseau à douille (fig. 1/5), une faucille avec trous sur la languette (fig. 1/6), un bracelet oval ouvert (fig. 2/2) et un fragment en bronze brut (fig. 2/6).

Ce dépôt par analogie des pièces similaires qui se trouvent dans les dépôts de Moldavie, de Valachie et de Transylvanie, datent de la fin de l'âge du bronze (Bronze D), étant contemporain de la civilisation Noua (XIIIe siècle av.n.è.).

LÉGENDE DES FIGURES

Fig. 1. — Ghermănești. Outils en bronze.

Fig. 2. — Ghermănești. Bracelets et fragments en bronze brut.

²⁰ M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, în *AM*, II—III, 1964, p. 256, fig. 3/8; M. Petrescu-Dîmbovița și Marilena Florescu, *op. cit.*, R 32/8.

²¹ I. Mîtreș, *op. cit.*, p. 186, fig. 2/5—8 și p. 191, fig. 4/5—8; M. Petrescu-Dîmbovița și M. Florescu, *op. cit.*, R 36/2—5.

²² C. D. Vasiliu, *op. cit.*, p. 107, fig. 16/g; M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, *SCIV*, IV, 1953, 3—4, p. 462, fig. 10/6; M. Petrescu-Dîmbovița și Marilena Florescu, *op. cit.*, 39/6.

²³ E. A. Simonovici, *Ingul'sktj klad*, SA, I, 1966, p. 131, fig. 3/1—4.

²⁴ I. Teșlișan, *op. cit.*, fig. 8/2—4; M. Petrescu-Dîmbovița și M. Florescu, *op. cit.*, R 33/2—4.

²⁵ M. Petrescu-Dîmbovița, *op. cit.*, *AM*, IV, 1966, p. 347, fig. 1/4.

²⁶ Gr. Foit, *op. cit.*, p. 463/464, fig. 1/9—13; 2/1—5, 7—10.

²⁷ E. A. Simonovici, *op. cit.*, p. 131, fig. 3/5, 12.

²⁸ Marin Dinu și Ghenuță Coman, *op. cit.*, p. 472, fig. 1/2—4; 2/2—4; M. Petrescu-Dîmbovița și Marilena Florescu, *op. cit.*, R 31/2—4.

²⁹ *Ibidem*, R 37/1—8.

³⁰ E. A. Simonovici, *op. cit.*, p. 131, fig. 3/14—15.

³¹ I. T. Dragomir, *Le dépôt de l'âge du bronze tardif de Băleni*, *Inventaria Archaeologica, Roumante*, București, 1967, R 18 h/115, 121 și R 18 i/124—125 (exemplare mai apropiate ca formă și secțiune).

³² J. Hampel, *op. cit.*, I, pl. CXXII/64.

³³ Pentru cultura Noua vezi A. C. Florescu, *Contribuții la cunoașterea culturii Noua*, *AM*, II—III, 1964, p. 143—216; idem, *Sur les problèmes du bronze tardif carpato-danubien et nord-ouest pontique, Dacia*, N. S., XI, 1967, p. 59—94.